

ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВ ТА ІНСТРУМЕНТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

доц. Ілляшенко К.В., студент Федорченко Т.М.

Постановка проблеми. Сформована за роки незалежності банківська система України зовнішньо демонструвала зростання та благополуччя, а насправді система, в якій банківський капітал не перевищує 10% від ВВП, не є та й не могла бути фінансовою базою для національної економіки. В результаті активного впливу чинників фінансової кризи вітчизняну банківську систему майже повністю паралізувало, тому проблема необхідності суттєвої модернізації та оздоровлення діючої банківської системи є пріоритетною, оскільки від її вирішення залежить національна безпека України.

Проблеми банківських криз у світовому масштабі, на жаль, поки не знайшли свого розв'язання, тому дослідження економічної сутності банківської кризи, причин її виникнення та заходів з її подолання є актуальною темою для наукових розробок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш вагомий внесок у розвиток банківської науки зробили такі вітчизняні вчені і практики: М.Д. Алексеєнко, О.І. Барановський, І.О. Бланк, В.Г. Загородній, В.В. Коваленко, В.Д. Лагутін, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, М.І. Савлук, Т.С. Смовженко, В.М., Федосов та інші. В працях цих дослідників висвітлено теоретичні основи фінансової стійкості банків, визначено її показники, критерії та методи оцінки, а також обґрунтовано особливості управління фінансовою стійкістю банків в умовах конкуренції.

Невирішені проблеми. Сучасні особливості функціонування вітчизняної фінансово-економічної системи в умовах фінансової кризи та незадовільний фінансовий стан багатьох, навіть системних банків потребують пошуку дієвих інструментів забезпечення як статичної, так і стратегічної фінансової стабільності банків.

Основні результати дослідження. Системний характер явищ, які здійснюють вплив на банківський сектор у цілому, на сьогодні є об'єктом багатьох теоретичних та емпіричних досліджень. Їхньою основною метою є з'ясування механізмів виникнення та розвитку системних ризиків у банківському секторі та пошук оптимального інструментарію протидії негативним наслідкам.

Кожен банк в рамках власної антикризової концепції має розробити систему оперативного управління ліквідністю, яка б давала змогу постійно оцінювати ризики втрат. Така система повинна передбачати вирішення трьох завдань: оцінка рівня ліквідності активів, аналіз стабільності зобов'язань, оцінка відповідності структури вимог і зобов'язань.

Зважаючи на ситуацію, що склалася у банківському секторі України, доцільно, поряд з системою управління ліквідністю банків використовувати систему інструментів антикризового управління. Оскільки причин виникнення криз окремих банків та в цілому банківської системи різні, то інструменти антикризового управління також доцільно використовувати окремо на мікро- і макрорівнях.

Інструменти антикризового управління макроекономічного спрямування використовують для вирішення першочергових проблем, їх поділяють на фінансові, структурні та операційні.

Фінансові інструменти використовують для фінансової підтримки банків. До них слід віднести: *по-перше*, прямі методи: надання кредитів центрального банку; регулювання норм обов'язкового резервування; реструктурування короткострокових кредитів банку; регулювання облікової ставки; надання гарантій уряду за депозитними вкладками; використання облігаційних інструментів; *по-друге*, непрямі методи: реструктуризація податкових зобов'язань; перегляд системи оподаткування банків; викуп прострочених зобов'язань підприємств перед банками; конвертацію депозитів державних підприємств у капітал банку. Зазначені інструменти використовуються у ситуації системної кризи.

Операційні інструменти зосереджені на управлінні та ефективності банку: закриття або скорочення неприбуткових філіалів; відмова від паралельних напрямків бізнесу; посилення конкурентних переваг банку; твінінг. Вони використовуються, коли криза виникає на рівні банківської системи.

Структурні інструменти спрямовані на вирішення проблем на рівні банківського сектору на підставі впровадження принципів конкуренції та надійності. До них відносять: ліквідацію, злиття, реорганізацію банку; управління поганими активами. Вони використовуються під час криз фінансового сектору.

Інструменти антикризового управління на мікрорівні можна вважати спеціальними, які застосовуються окремими банками відповідно до ситуації, що складається на певний період часу. Вони повинні забезпечити піднесення антикризової роботи у банку на якісно новий рівень.

Слід зазначити, що нагальною потребою сьогодення визнається наявність у банку реального плану дій на випадок нестандартних, кризових ситуацій, який базується на результатах стрес-тестування. Тобто зазначений план повинен передбачати заходи на випадок криз, які ще не відбулися. При цьому велика увага повинна приділятися підвищенню якісного рівня управління у банку в цілому та управлінню реальними ризиками зокрема.

Оптимальне поєднання зазначеного інструментарію дозволить підвищити якісний рівень управління реальними ризиками в банку.